

‘Hoe kun je nog iets zeggen over Afrika dat geen cliché is’

Romana Vrede (Suriname 1972) begon als kooidanseres, werd actrice en speelt nu mee in *MightySociety9*. De actrice speelt een personage dat is samengesteld uit Medea, wethouder Marijke Vos en Ayaan Hirsi Ali.

SIMON VAN DEN BERG

In de repetitiestudio van Tooneelgroep Amsterdam, op de zevende verdieping van de nieuwbouw van de Stadschouwburg, staat een goedkoop uitzendend studiodecortje klaar. Beneden, in de foyer van de Rabozaal, is een groepje toneelliefhebbers aan het repeteren voor een koor en in de artiestenfoyer hangen diverse acteurs en musicalsterren – onder anderen Vera Mann, Hein van der Heijden, Henk Poort en Gijs Naber – op hun beurt te wachten. In de loeihete geluidsstudio krijgen ze steeds een kwartier om hun bijdrage op te nemen aan *Voor eens en altijd*, het ultieme protestlied voor Afrika.

MightySociety9 is het tiendelige theaterproject, waarin schrijver en regisseur Eric de Vroedt de actualiteit wil behandelen op het toneel. Na voorstellingen over terrorisme, Uruzgan, Wilders en de vergrijzing, gaat het nu over Afrika. Romana Vrede speelt voor het eerst mee in het los-vaste gezelschap dat De Vroedt inmiddels heeft opgebouwd. “Hij had me al een paar keer gevraagd, maar ik kon steeds niet,” vertelt ze een paar dagen later. Ook zij heeft meegezongen met het lied, met als refrein:

*‘Voor eens en voor altijd
zullen wij het daar veranderen
Voor eens en voor altijd
trekken wij het weer gelijk.’*

Is het satire of is het oprecht? Bij De Vroedt weet je het maar nooit. “Het is echt een goed lied. Bij het zingen merkte ik dat je het alleen maar goed kunt doen als je er voluit voor gaat,” zegt Vrede lachend. Dan serieuzer: “Het is ook het onderwerp van de voorstelling: hoe kun je nog iets over Afrika zeggen dat geen cliché is. We kennen alle beelden al, de hongerbuiken, de oorlog en de ellende. Ik denk dat we daar een vorm voor aan het vinden zijn, en Eric heeft een mooi aanknopingspunt gevonden in de Probo Koala-affaire.”

Ze bedoelt het schandaal van naar het Panamese gifschip dat door Nederlandse bureaucratische onverschilligheid tegen de regels in uit Amsterdam weg kon varen, zijn lading in Ivoorkust dumpte bij een malafide afvalstoffenverwerker, met zeventien doden en duizenden gewonden tot gevolg.

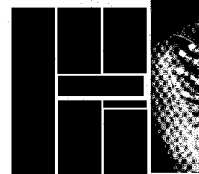
De voorstelling bestaat uit drie delen. “Ze zijn onderling verbonden, maar we moeten nog kiezen of het een drieluik blijft of één doorlopend verhaal wordt. Het eerste deel gaat over een groep televisiemakers die een uitzending over Afrika willen maken die ontroert. Dat lijkt erg op de discussies die we zelf hadden tijdens de eerste repetitieweken.”

Maar zoals in eerdere voorstellingen vermengt De Vroedt opnieuw actuele kwesties met oude mythologie. “Het middendeel gaat over de Probo Koala-affaire, met elementen uit *Medea*. Dat lijkt inderdaad moeilijk voor te stellen, maar ik vind dat het hem heel goed gelukt is. Er zit een natuurlijk een Griekse tragedie in die affaire en hij trekt het mooi door in de taal.”

Vredes personage is een Amsterdamse wethouder die het doorsluizen toestaat, maar tegelijk *Medea*: een allochtone vrouw die een relatie heeft met de baas van Trafigura, de eigenaar van het gifschip. “Zo wordt het een liefdesaffaire tussen de politiek en het bedrijfsleven. En als hij mij verlaat en ik zelfs het land moet verlaten, ga ik me afvragen hoe ik wraak kan nemen. En net als *Medea* kom ik tot de onontkoombare conclusie: ik moet mijn kinderen vermoorden.”

“Je kunt geen voorstelling over Afrika maken. Het gaat altijd over ons. We kunnen ‘Afrika’ niet reddend. Ik hoop dat je het publiek in het laatste deel de wanhoop de wode van ons in het Westen ziet; de frustratie dat we hen niet echt kunnen helpen, maar ook de schoonheid en de kracht erkennen, en onze

kwetsbaarheid toegeven. We kunnen het niet oplossen. En dat is zo stom omdat wij van onszelf het idee hebben dat we alles kunnen oplossen. Het is niet een nobel probleem, het is een echte menselijke frustratie: je kunt niet helpen en je bent zelfs een deel van de oorzaak. Het zou mooi zijn als je de argumenten van alle kanten meekrijgt en het met alle kanten eens bent. Dat je inzicht krijgt in de oorlog van beelden, de halve dialoog van mensen die elkaar niet snappen. En dat je ziet hoe we toch met elkaar verbonden zijn: wij en Afrika, politiek en bedrijfsleven, enzovoort.”

De eerste weken van de repetities hebben de acteurs vooral research gedaan. “Eric hield een college over de Probo Koala-affaire en we hebben eindeloos veel documentaires gekeken, een overkill aan ellende met huilen en nachtmerries tot gevolg. En we hebben veel gepraat over wat wij allemaal hebben gedaan voor Afrika. Ik had tot vorig jaar nog een Foster Parentsdorp – niet een kind maar een heel dorp – voor een paar tientjes in de maand, maar je wordt uiteindelijk cynisch als je hoort dat het niets helpt en dat er veel te veel aan de strijkstok blijft hangen. Maar als het me geen inspanning kost – ik merk niet eens dat dat geld wordt afgeschreven – voelt dat ook niet goed. Daar hebben we als acteurs onderling veel ruzie over gemaakt.”

Voor haar rol als Medea heeft Vrede apart met De Vroedt gewerkt. “We probeerden een beetje te bevatten wat er met je gebeurt als je je twee kinderen hebt vermoord. We kwamen samen tot de conclusie dat je dat alleen doet als je het zelf op de één of andere manier logisch vindt. Eric gaf me de film *A woman under the influence* van John Cassavetes.” Daarin speelt Geena Rowland een alcoholische, geesteszieke vrouw. Vrede, bewonderend: “Je ziet haar steeds razendsnel schakelen. Ze is voortdurend op haar qui-vive, doet zó haar best om niet gek over te komen dat je onmiddellijk ziet dat er iets aan de hand is, een trauma. Maar als toeschouwer kun je haar de hele tijd begrijpen. Ze heeft een obsessieve manier van redeneren en dat moet ook in mijn rol zitten.”

Vrede werd geboren in Suriname, maar verhuisde op haar vierde naar Rotterdam. Ze studeerde er een jaar geschiedenis en sociologie. “En daarna heb ik een jaar gewerkt als danseres... in kooien.” En ze barst in lachen uit. “Het is niet zo heftig als het klinkt. Ik danste in extravagante disco’s zoals de iT en de Roxy. Mijn toenmalige vriendje was kunstenaar uit een bohemien milieu en ik zat dus wel in die scene. Ik werkte ook als model, bijvoorbeeld voor Corneille. Ik was een beetje een luxe-object, die leuke negerin die zo goed kan dansen en altijd vrolijk is. Mijn vriend heeft me echt leren kijken, maar van theater wist ik helemaal niks.”

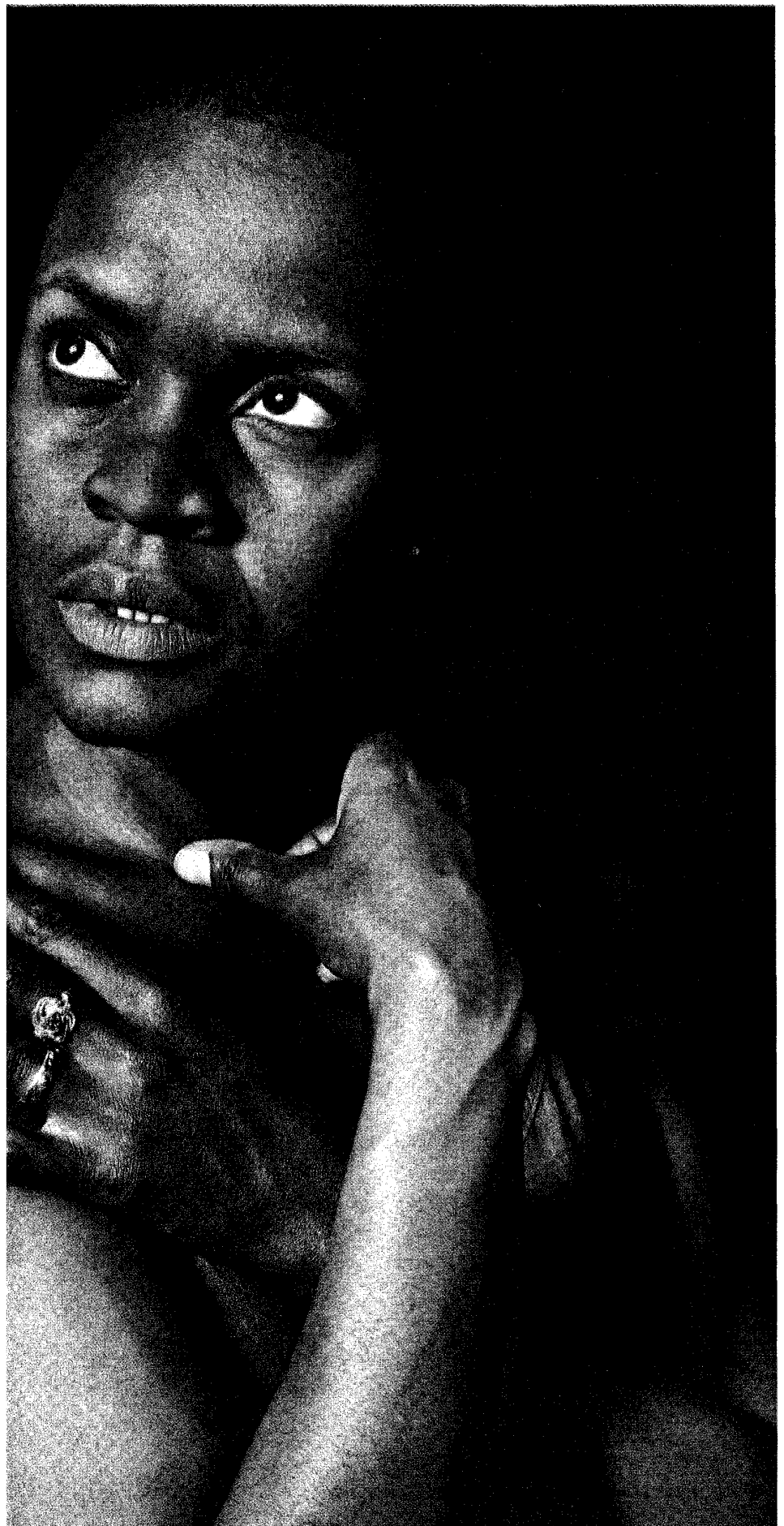
“En toch bedacht ik op een dag zomaar dat ik wel iets met toneel zou willen doen. Ik keek in de krant en zag dat het Onafhankelijk Toneel een ‘studio’ organiseerde. De naam stond me wel aan dus ik heb auditie gedaan. Ik was 22 en volstrekt naïef. Ik had nog nooit van Onafhankelijk Toneel gehoord en kwam daar aan met veel make-up en een lange vlecht, net uit zo’n kooi gerold. Regisseur Mirjam Koen nam me niet aan, maar zei: jij moet naar de toneelschool. Toevallig genoeg was net die week de auditie van de toneelschool in Arnhem. Ik deed mee en werd aangenomen. En nu ben ik als actrice vast in dienst bij het Onafhankelijk Toneel. Ja, een ontzettend romantisch verhaal.”

Bij het OT speelt Vrede mee in de voorstellingen van Mirjam Koen, maar ze maakt ook eigen voorstellingen. Ze werkt tijdens MightySociety9 al aan een nieuw project. “We hebben alleen nog de werktitel *Mirjam en Romana maken een voorstelling over de mentaliteit van Nederland met betrekking tot kunst en haar bezuinigingen*. Nou ja, misschien is dat een beetje te lang, maar het geeft wel aan waar het over gaat. Het heeft de vorm van een interview, waarin ik elke avond door een andere acteur wordt ondervraagd. Zij zijn de macht en ik ben de kunstenaar die moet vertellen waarom het nodig is dat ik er ben. Ik weiger dat omdat ik het vanzelfsprekend vind. Het gaat over de bekrompen behoefte aan vakjes van de bureaucratie en de taak van de kunst om daaruit de ontsnappen, om de andere kant te laten zien. En verder ben ik drie kwartier alleen maar boos.”

Mightysociety9 speelt van 3 t/m 14/5 in Frascati. Meer info op www.mightysociety.nl.

‘Ik was een beetje een luxe-object, die leuke negerin die zo goed kan dansen en altijd vrolijk is’

‘En net als Medea kom ik tot de onontkoombare conclusie: ik moet mijn kinderen vermoorden’

Romana Vrede: 'Regisseur Eric de Vroedt

heeft een mooi aanknopingspunt gevonden in de Probo Koala-affaire.'

FOTO JAN VAN BREDA